

บทที่ 2

แนวคิดในการศึกษาและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

2.1 แนวคิดในการศึกษา

การศึกษานี้มุ่งจะศึกษาถึงสาเหตุและปัญหาที่แท้จริงของหนี้ที่ไม่เกิดรายได้ (Non Performing Loans : NPLs) ซึ่งมีผลกระทบต่อการบริหารสินเชื่อและการลดความเสี่ยงของสถาบันการเงิน ตลอดจนผลกระทบต่อกระบวนการและฐานะของสถาบันการเงิน ธนาคารพาณิชย์เป็นสถาบันการเงินที่ประสบปัญหา เนื่องจากมีหนี้ที่ไม่ก่อให้เกิดรายได้จำนวนมาก แม้ว่ารัฐบาลพยายามเข้าไปแก้ปัญหา เพื่อให้ประเทศยังมีสถาบันรับฝากเงินและระบบชำระเงินดำเนินต่อไปได้ และสามารถเอื้ออำนวยทุนหมุนเวียนในการดำเนินธุรกิจในภาคเศรษฐกิจต่าง ๆ การแก้ปัญหาสถาบันการเงินอาจทำได้หลายวิธี เช่น การเข้าไปแก้ไขเรื่องเงินกองทุนของสถาบันการเงินที่มีไม่เพียงพอมาตรการนี้เรียกว่ามาตรการ 14 สิงหาคม 2541 คือจำเป็นต้องปิดสถาบันที่ไม่สามารถดำเนินการต่อไปได้ เนื่องจากการบริหารอ่อนแอและผลขาดทุนจำนวนมาก ส่วนสถาบันการเงินที่มีกองทุนเหลืออยู่บ้าง รัฐบาลก็ออกมาตรการขึ้นมาเพื่อเพิ่มเงินกองทุนให้ โดยใช้เงินของสถาบันการเงินของรัฐ ควบคู่ไปกับสถาบันการเงินเอกชน

2.1.1 หลักเกณฑ์ในการจัดชั้นหนี้และการกันสำรอง

ประกาศของธนาคารแห่งประเทศไทย ลงวันที่ 17 มีนาคม 2543 เรื่องสินทรัพย์ที่ไม่มีราคา หรือเรียกคืนไม่ได้ และสินทรัพย์ที่สงสัยว่าจะไม่มีราคา หรือเรียกคืนไม่ได้ กำหนดให้มีการจัดชั้นลูกหนี้ออกเป็น 6 ประเภท โดยกำหนดระยะเวลาการค้างชำระต้นเงิน หรือดอกเบี้ยของลูกหนี้เป็นเกณฑ์ ดังตารางที่ 2.1 ดังนี้

ตารางที่ 2.1 แสดงการจัดชั้นหนี้และการกันเงินสำรองตามเกณฑ์ธนาคารแห่งประเทศไทย

การจัดชั้น	ระยะเวลาการค้างชำระ (งวด)	%การกันสำรอง
1. ชั้นปกติ	ไม่เกิน 1 งวด	1
2. ชั้นกล่าวถึงเป็นพิเศษ	1 – 3 งวด	2
3. ชั้นต่ำกว่ามาตรฐาน	ตั้งแต่ 3-6 งวด	20
4. ชั้นสงสัย	ตั้งแต่ 6-12 งวด	50
5. ชั้นสงสัยจะสูญ	มากกว่า 12 งวด	100
6. ชั้นสูญ	หนี้ที่ขาดความสามารถชำระหนี้โดยสิ้นเชิง	ตัดออกจากบัญชี

ที่มา : ธนาคารแห่งประเทศไทย

สินทรัพย์จัดชั้นปกติ หมายถึง ลูกหนี้ที่ไม่ผิคนัดชำระหนี้และไม่มีสัญญาณใด ๆ

แสดงว่าจะมีการผิคนัดชำระหนี้ในอนาคตจะเป็นเหตุให้ สถาบันการเงินได้รับความเสียหาย ได้แก่ ลูกหนี้ที่ค้างชำระดอกเบี้ยหรือต้นเงินไม่เกิน 1 เดือน นับแต่วันที่ครบกำหนดชำระหรือลูกหนี้ที่ไม่เข้าข่ายเป็นลูกหนี้จัดชั้นกล่าวถึงเป็นพิเศษ ต่ำกว่ามาตรฐาน สงสัย สงสัยจะสูญ หรือสูญ

สินทรัพย์ชั้นกล่าวถึงพิเศษ หมายถึงลูกหนี้ที่ไม่มีสัญญาณว่าจะเกิดความเสียหายแต่มีฐานะหรือผลการดำเนินงานอ่อนลงซึ่งหากไม่ได้รับการแก้ไขในเวลาอันควรจะทำให้ความสามารถในการชำระหนี้ลดลงไปอีกจนไม่สามารถชำระดอกเบี้ยหรือต้นเงินได้ตามกำหนด

สินทรัพย์จัดชั้นต่ำกว่ามาตรฐาน หมายถึง ลูกหนี้ที่มีโอกาสที่จะก่อให้เกิดความเสียหายหากปัจจัยที่เป็นจุดอ่อนไม่ได้รับการแก้ไข ให้พิจารณาตามเกณฑ์ต่าง ๆ ดังนี้

1) ลูกหนี้ค้างชำระดอกเบี้ยหรือต้นเงิน ตั้งแต่ 3 เดือน แต่ไม่เกิน 6 เดือน นับแต่วันที่ครบชำระ ไม่ว่าจะ เป็นไปตามเงื่อนไข เงื่อนไขตามสัญญา หรือวันที่ธนาคารเรียกหนี้คืน

2) ลูกหนี้ค้างชำระดอกเบี้ยหรือต้นเงินไม่เกิน 3 เดือน แต่มีหลักฐานชัดเจนว่ามีปัจจัยบางอย่างที่อาจมีผลกระทบต่อความสามารถในการชำระหนี้ของลูกหนี้ เช่น ภาวะของธุรกิจเสื่อมถอย หรือมูลค่าหลักประกันลดลง

3) ลูกหนี้ดำเนินธุรกิจขาดทุนติดต่อกันตั้งแต่ 2 ปี ขึ้นไป หรือมียอดขาดทุนสะสมจนทำให้สินทรัพย์หลังหักหนี้สิน ต่ำกว่ากึ่งหนึ่งของทุนที่ชำระแล้ว เว้นแต่มีหลักฐานที่แสดงให้เห็นชัดเจนว่ากิจการของลูกหนี้มีโอกาสมำก่าไรพอลดขาดทุน

4) มีเหตุประการอื่นที่แสดงว่าสินทรัพย์หรือสิทธิเรียกร้องนั้นมีปัญหาในการเรียกให้ชำระคืน หรือไม่ก่อให้เกิดรายได้ตามปกติตามที่ธนาคารแห่งประเทศไทยสั่ง

สินทรัพย์จัดชั้นสงสัย หมายถึงลูกหนี้ที่คาดว่าไม่สามารถเรียกให้ลูกหนี้ชำระคืนได้ครบถ้วน ได้แก่ลูกหนี้ที่ค้างชำระดอกเบี้ยหรือต้นเงิน ตั้งแต่ 6 เดือน แต่ไม่เกิน 12 เดือน นับแต่วันครบกำหนดชำระ โดยพิจารณาตามเกณฑ์ต่าง ๆ ข้อใดข้อหนึ่ง ดังนี้

1) ลูกหนี้ที่ค้างชำระดอกเบี้ยหรือต้นเงินเกินกว่า 6 เดือน นับแต่วันครบกำหนดชำระ ไม่ว่าจะนำไปตามเงื่อนไข เงื่อนไขตามสัญญา หรือวันที่ธนาคารทวงถามเรียกให้ชำระหนี้คืน

2) ศาลมีคำสั่งให้พิทักษ์ทรัพย์ลูกหนี้

3) ลูกหนี้หยุดกิจการหรือเลิกกิจการ หรือกิจการของลูกหนี้อยู่ในระหว่างชำระบัญชี

4) ลูกหนี้ที่ประวิงการชำระหนี้ หรือกระทำการใด ๆ เพื่อมิให้เจ้าหนี้ได้รับชำระหนี้ เช่น ยักย้ายถ่ายเททรัพย์สิน หรือหนี้ออกไปจากราชอาณาจักร

5) ลูกหนี้มีฐานะการเงินไม่มั่นคง หรือความสามารถในการทำรายได้ต่ำอันแสดงถึงความสามารถในการชำระหนี้อ่อน

6) ลูกหนี้อ้ายไปจากภูมิทำเลตามที่ปรากฏในสัญญา โดยไม่แจ้งให้ธนาคารทราบ และไม่สามารถติดต่อกับลูกหนี้ได้

7) ธุรกิจของลูกหนี้ไม่ ปรากฏแน่ชัด หรือไม่ประกอบธุรกิจอย่างจริงจัง

8) ธนาคารได้ฟ้องลูกหนี้หรือ ได้ยื่นคำขอรับชำระหนี้บุริมสิทธิ หรือยื่นคำขอเฉลี่ยหนี้ในคดีที่ลูกหนี้ถูกเจ้าหนี้อื่นฟ้อง

9) ลูกหนี้ถูกเจ้าหนี้อื่น หรือธนาคารฟ้องล้มละลาย

10) ลูกหนี้ดำเนินธุรกิจขาดทุนติดต่อกันตั้งแต่ 3 ปี ขึ้นไป หรือมียอดขาดทุนสะสมจนทำให้สินทรัพย์ต่ำกว่าหนี้สินที่มีอยู่ เว้นแต่มีหลักฐานที่แสดงให้เห็นชัดเจนว่ากิจการของลูกหนี้มีโอกาสทำกำไรพอชดเชยการขาดทุน

11) มีเหตุประการอื่นที่แสดงว่าสินทรัพย์หรือสิทธิเรียกร้องนั้นคาดว่าจะเรียกคืนไม่ได้ครบถ้วนตามที่ธนาคารแห่งประเทศไทยสั่ง

สินทรัพย์จัดชั้นสงสัยจะสูญ หมายถึง ลูกหนี้ที่ไม่มีความสามารถชำระหนี้ได้โดยสิ้นเชิง หรือลูกหนี้ค้างชำระดอกเบี้ย หรือเงินต้นเกินกว่า 12 เดือน นับแต่วันที่ครบกำหนดชำระ โดยพิจารณาตามเกณฑ์ต่าง ๆ ข้อใดข้อหนึ่ง ดังนี้

1) ลูกหนี้ที่ค้างชำระต้นเงินหรือดอกเบี้ยเป็นระยะเวลาเกินกว่า 12 เดือนนับแต่วันถึงกำหนดชำระ ไม่ว่าจะ เป็นไปตามเงื่อนไขหรือเงื่อนไขตามสัญญา หรือวันที่ธนาคารพาณิชย์ ทวงถามเรียกหนี้คืน ยกเว้นลูกหนี้จัดชั้นสูญแล้ว

2) อสังหาริมทรัพย์ที่ได้มาจากการชำระหนี้หรือซื้อจากการขายทอดตลาดเฉพาะ ส่วนที่เป็นผลต่างของราคาตามบัญชีที่สูงกว่ามูลค่าที่ได้จากการประเมินราคาหรือตีราคาไว้ไม่เกิน 12 เดือน โดยมูลค่าดังกล่าวให้หักด้วยประมาณการค่าใช้จ่ายในการขายก่อนนำไปเปรียบเทียบกับราคาตามบัญชี การประเมินราคาหรือตีราคาอสังหาริมทรัพย์ดังกล่าวให้ถือตามหลักเกณฑ์การประเมินมูลค่าหลักประกันของสถาบันการเงินที่ธนาคารแห่งประเทศไทยกำหนด ยกเว้นเกณฑ์การเลือกใช้การประเมินราคาหรือการตีราคาซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของหลักเกณฑ์ดังกล่าว มิให้นำมาใช้บังคับในเรื่องนี้และให้ธนาคารพาณิชย์ถือปฏิบัติ ดังนี้

(ก) อสังหาริมทรัพย์ที่ได้มาจากการชำระหนี้หรือซื้อจากการขายทอดตลาดแต่แปลงมีราคาตามบัญชีตั้งแต่ 5 ล้านบาท ขึ้นไป ให้ใช้การประเมินราคา

(ข) อสังหาริมทรัพย์ที่ได้มาจากการชำระหนี้หรือจากการขายทอดตลาดแต่แปลงมีราคาตามบัญชีต่ำกว่า 5 ล้านบาท จะใช้การตีราคา หรือประเมินราคาก็ได้

(ค) อสังหาริมทรัพย์ที่ได้มาจากการชำระหนี้หรือจากการขายทอดตลาด หลายแปลงแต่ไม่สามารถแยกจำหน่ายออกจากกันได้ หากมีราคาตามบัญชีรวมกันตั้งแต่ 5 ล้านบาท ขึ้นไป ให้ใช้การประเมินราคาเช่นเดียวกับข้อ 2)(ก)

3) สินทรัพย์อื่นเฉพาะส่วนที่เป็นผลต่างของราคาตามบัญชีที่สูงกว่ามูลค่ายุติธรรม หรือมูลค่าที่คาดว่าจะได้รับคืน ทั้งนี้ธนาคารพาณิชย์ต้องกำหนดมูลค่ายุติธรรมหรือมูลค่าที่คาดว่าจะได้รับคืนตามข้อกำหนดที่ระบุไว้ในมาตรฐานบัญชี

4) สินทรัพย์หรือสิทธิเรียกร้องที่คาดว่าจะเรียกคืนไม่ได้ทั้งจำนวน

5) ส่วนสูญเสียดังกล่าวที่เกิดจากการปรับปรุงโครงสร้างหนี้ตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่ธนาคารแห่งประเทศไทยกำหนด

6) มีเหตุประการอื่นที่แสดงว่าสินทรัพย์หรือสิทธิเรียกร้องนั้นจะเรียกคืนไม่ได้ทั้งจำนวนตามที่ธนาคารแห่งประเทศไทยสั่ง

สินทรัพย์จัดชั้นสูญ หมายถึง ลูกหนี้ที่ไม่สามารถชำระหนี้ได้โดยสิ้นเชิงให้ตัดออก จากบัญชี โดยพิจารณาตามเกณฑ์ต่าง ๆ ข้อใดข้อหนึ่งดังนี้

1) สิทธิเรียกร้องซึ่งได้ปฏิบัติโดยสมควรเพื่อให้ได้รับชำระหนี้แต่ไม่มีทางที่จะได้รับชำระหนี้แล้วให้พิจารณาตามเกณฑ์ข้อใดข้อหนึ่ง ดังนี้

(ก) ลูกหนี้ถึงแก่ความตาย เป็นคนสาบสูญ หรือหลักฐานว่าหายสาบสูญไป และไม่มีทรัพย์สินใด ๆ จะชำระหนี้ได้

(ข) ลูกหนี้เลิกกิจการและมีหนี้ของเจ้าหนี้อื่นมีบุริมสิทธิเหนือทรัพย์สินทั้งหมดของลูกหนี้อยู่ในลำดับก่อนเป็นจำนวนมากกว่าทรัพย์สินของลูกหนี้

(ค) ธนาคารพาณิชย์ได้ฟ้องลูกหนี้หรือได้ยื่นคำขอเฉลี่ยทรัพย์สินในคดีที่ลูกหนี้ถูก เจ้าหนี้อื่นฟ้องและในกรณีนั้น ได้มีคำสั่งหรือคำสั่งของศาลแล้วแต่ลูกหนี้ไม่มีทรัพย์สินใด ๆ จะชำระหนี้ได้

(ง) ธนาคารพาณิชย์ได้ฟ้องลูกหนี้ในคดีล้มละลายหรือได้ยื่นคำขอรับชำระหนี้ในคดีที่ลูกหนี้ถูกเจ้าหนี้อื่นฟ้องในคดีล้มละลาย และในกรณีนั้น ๆ ได้มีการประนอมหนี้กับลูกหนี้โดยศาลมีคำสั่งเห็นชอบด้วยกับการประนอมหนี้ นั้น หรือลูกหนี้ถูกศาลพิพากษาให้เป็นบุคคลล้มละลายและได้มีการแบ่งทรัพย์สินของลูกหนี้ครั้งแรกแล้ว

2) สิทธิเรียกร้องซึ่งตามพฤติการณ์ไม่อาจเรียกให้ชำระหนี้ได้

3) สินทรัพย์อื่นซึ่งชำรุดเสียหายหรือหมดราคา

4) ส่วนสูญเสียดังกล่าวจากการปรับปรุง โครงสร้างหนี้ตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่ธนาคารแห่งประเทศไทยกำหนด

กรณีที่ถูกหนี้รายใดรายหนึ่งมีหนี้หลายประเภทและหนี้แต่ละประเภทจัดเป็นสินทรัพย์ที่สงสัยว่าจะไม่มีราคาหรือเรียกคืนไม่ได้ต่างประเภทกันธนาคารพาณิชย์ต้องจัดชั้นหนี้ทุกประเภทของลูกหนี้รายนั้นเป็นสินทรัพย์จัดชั้นในระดับคุณภาพที่ต่ำสุดของลูกหนี้รายนั้น ยกเว้นในกรณีที่

1) ธนาคารพาณิชย์สามารถแบ่งแยกการใช้เงินตามโครงการใดโครงการหนึ่งของลูกหนี้ออกจากหนี้ประเภทอื่นที่มีอยู่ได้อย่างชัดเจน โดยให้จัดเป็นสินทรัพย์จัดชั้นปกติซึ่งต้องเป็นไปตามเกณฑ์ทุกข้อ ดังนี้

(ก) ธนาคารพาณิชย์ได้มีการวิเคราะห์สินเชื่ออย่างดี มีการวิเคราะห์ความเป็นไปได้ทางธุรกิจ ทางการเงินตลอดจนวิเคราะห์กระแสเงินสดจนมั่นใจในความสำเร็จของโครงการนั้น

และเชื่อมั่นได้ในแหล่งที่มาหลักของกระแสเงินสดที่จะนำมาเพื่อการชำระหนี้และลูกหนี้มีความสามารถในการชำระหนี้อย่างแน่นอน

(ข) ธนาคารพาณิชย์มีเอกสารหลักฐานประกอบการวิเคราะห์การให้สินเชื่ออย่างเพียงพอและพร้อมให้ตรวจสอบได้

(ค) ธนาคารพาณิชย์สามารถติดตามควบคุม การใช้เงินของลูกหนี้ได้อย่างใกล้ชิดสม่ำเสมอ ให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ของการให้สินเชื่อ และมีเอกสารติดตามหนี้ชัดเจน

(ง) ธนาคารพาณิชย์มีการจัดทำตารางเวลาการจ่ายชำระหนี้อย่างชัดเจนและสอดคล้องกับรายได้หรือกระแสเงินสดของลูกหนี้

2) ลูกหนี้มีหนี้เข้าข่ายเป็นสินทรัพย์จัดชั้นปกติมากกว่าร้อยละ 90 ของราคาตามบัญชีรวมดอกเบี้ยค้างรับของลูกหนี้รายนั้น ธนาคารพาณิชย์สามารถจัดชั้นหนี้ส่วนนี้เป็นสินทรัพย์จัดชั้นปกติ หากต่อมาอัตราดังกล่าวลดลงต่ำกว่าร้อยละ 90 เนื่องจากการจ่ายชำระหนี้ให้ธนาคารพาณิชย์ยังคงจัดชั้นหนี้ส่วนนี้เป็นสินทรัพย์จัดชั้นปกติ

3) ลูกหนี้มีหนังสือยืนยันการตรวจรับงานจากหน่วยราชการตามระเบียบของหน่วยราชการนั้นที่มีระยะเวลาไม่เกิน 6 เดือน นับแต่วันตรวจรับงาน เงินให้สินเชื่อส่วนที่มีหนังสือยืนยันให้ถือเป็นสินทรัพย์ปกติ

นอกจากนั้นการจัดชั้นหนี้ลูกหนี้ที่มีการปรับปรุงโครงสร้างหนี้ตามหลักเกณฑ์การปรับปรุงโครงสร้างหนี้ของสถาบันการเงินที่ธนาคารแห่งประเทศไทยกำหนด ให้ธนาคารพาณิชย์จัดชั้นลูกหนี้ดังกล่าว ดังต่อไปนี้

1) ในระหว่างที่ลูกหนี้ปฏิบัติตามเงื่อนไขการปรับปรุงโครงสร้างหนี้ซึ่งลูกหนี้ต้องชำระเงินตามสัญญาปรับปรุงโครงสร้างหนี้ใหม่ติดต่อกันไม่น้อยกว่า 3 เดือน หรือ 3 งวดการชำระเงิน แล้วแต่ระยะเวลาใดจะนานกว่าให้ดำเนินการ ดังนี้

(ก) ลูกหนี้ที่ถูกจัดชั้นเป็นสงสัยจะสูญหรือ สงสัยให้จัดชั้นเป็นต่ำกว่ามาตรฐาน

(ข) ลูกหนี้ที่ถูกจัดชั้นเป็นต่ำกว่ามาตรฐานหรือกล่าวถึงเป็นพิเศษให้คงจัดชั้นเช่นเดิม เมื่อลูกหนี้สามารถชำระเงินตามสัญญาปรับปรุงโครงสร้างหนี้ได้ติดต่อกันไม่น้อยกว่า 3 เดือน หรือ 3 งวดการชำระเงินแล้วให้ถือเป็นลูกหนี้จัดชั้นปกติ

2) สำหรับลูกหนี้ที่ปรับปรุงโครงสร้างหนี้ตามหลักเกณฑ์การปรับปรุงโครงสร้างหนี้ของสถาบันการเงินที่ธนาคารแห่งประเทศไทยกำหนดและเข้าเงื่อนไขข้อใดข้อหนึ่งดังต่อไปนี้

ให้ธนาคารพาณิชย์จัดชั้นลูกหนี้ดังกล่าวเป็นชั้นปกติได้ทันทีโดยไม่ต้องรอดูผลการปฏิบัติตามเงื่อนไขการปรับปรุงโครงสร้างหนี้

(ก) ลูกหนี้ที่สามารถชำระดอกเบี้ยได้ไม่ต่ำกว่าอัตราดอกเบี้ยในตลาด (market interest rate) โดยไม่มีช่วงปลอดการชำระดอกเบี้ยแต่อาจมีช่วงปลอดชำระเงินต้นได้

(ข) ลูกหนี้ที่มีส่วนสูญเสียจากการปรับปรุงโครงสร้างหนี้ไม่ต่ำกว่าร้อยละ 20 ของยอดหนี้ตามบัญชีก่อนการปรับปรุงโครงสร้างหนี้ซึ่งได้มีการตัดออกจากบัญชีแล้วหรือได้มีการกันสำรองในอัตราดังกล่าวครบถ้วนแล้ว โดยหนี้ส่วนที่เหลือได้มีการวิเคราะห์ฐานะและกิจการของลูกหนี้ตลอดจนกระแสเงินสดอย่างมีหลักเกณฑ์และมีหลักฐานประกอบจนเชื่อได้แน่นอนว่าลูกหนี้สามารถปฏิบัติตามสัญญาปรับปรุงโครงสร้างหนี้ได้

(ค) ลูกหนี้ในลักษณะ Loan Syndication หรือมีเจ้าหนีหลายรายซึ่งเจ้าหนี้ได้ตกลงปรับปรุงโครงสร้างหนี้ร่วมกันได้และมีหลักฐานการวิเคราะห์ฐานะและกิจการของลูกหนี้ตลอดจนกระแสเงินสดอย่างมีหลักเกณฑ์และมีหลักฐานประกอบจนเชื่อได้แน่นอนว่าลูกหนี้สามารถปฏิบัติตามสัญญาปรับปรุงโครงสร้างหนี้ได้

(ง) กรณีที่ธนาคารพาณิชย์ได้ฟ้องร้องลูกหนี้และได้มีการทำสัญญาประนีประนอมยอมความและได้มีคำพิพากษาแล้ว และกรณีที่ธนาคารพาณิชย์ได้ฟ้องร้องลูกหนี้ตามกฎหมายว่าด้วยล้มละลายและศาลได้มีคำสั่งเห็นชอบตามคำขอประนีประนอมหนี้หรือแผนฟื้นฟูกิจการของลูกหนี้

3) กรณีที่ธนาคารพาณิชย์ได้ทำการปรับปรุงโครงสร้างหนี้โดยได้รับความเห็นจากธนาคารแห่งประเทศไทยหรือคณะกรรมการเพื่อส่งเสริมการปรับปรุงโครงสร้างหนี้ให้ธนาคารพาณิชย์จัดชั้นลูกหนี้ดังกล่าวเป็นชั้นปกติได้ทันทีโดยไม่ต้องรอดูผลการปฏิบัติตามเงื่อนไขการปรับปรุงโครงสร้างหนี้

การกันเงินสำรองหนี้คือ เงินสำรองที่กันไว้เป็นค่าเผื่อหนี้สูญ หรือหนี้ที่สงสัยว่าจะสูญ สำหรับสินทรัพย์ที่สงสัยว่าจะไม่มีราคา หรือเรียกคืนไม่ได้ ธนาคารพาณิชย์จะต้องกันเงินสำรองสำหรับสินทรัพย์จัดชั้นแต่ละประเภทตามหลักเกณฑ์ธนาคารแห่งประเทศไทย

(คูตารางที่ 2.1) ดังนี้

ลูกหนี้จัดชั้นปกติ คือ ลูกหนี้ที่ค้างชำระต้นเงินหรือดอกเบี้ยไม่เกิน 1 เดือน คิดการกันสำรองร้อยละ 1 ของยอดหนี้คงเหลือหลังหักมูลค่าหลักประกัน

ลูกหนี้จัดชั้นกล่าวถึงเป็นพิเศษ คือ ลูกหนี้ที่ค้างชำระต้นเงินหรือดอกเบี้ยตั้งแต่ 1 เดือน แต่ไม่เกิน 3 เดือน คิดการกันสำรองร้อยละ 2 ของยอดหนี้คงเหลือหลังหักมูลค่าหลักประกัน

ลูกหนี้จัดชั้นต่ำกว่ามาตรฐาน คือ ลูกหนี้ที่ค้างชำระดอกเบี้ยหรือต้นเงินตั้งแต่ 3 เดือน แต่ไม่เกิน 6 เดือน คิดการกันสำรองร้อยละ 20 ของยอดหนี้หลักหักมูลค่าหลักประกัน

ลูกหนี้จัดชั้นสงสัย คือ ลูกหนี้ที่ค้างชำระดอกเบี้ย หรือต้นเงินตั้งแต่ 6 เดือน แต่ไม่เกิน 12 เดือน คิดการกันสำรองร้อยละ 50 ของยอดหนี้หลังหักมูลค่าหลักประกัน

ลูกหนี้จัดชั้นสงสัยจะสูญ คือ ลูกหนี้ที่ค้างชำระดอกเบี้ยหรือต้นเงินเกิน 12 เดือน คิดการกันสำรองร้อยละ 100 ของยอดหนี้หลังหักมูลค่าหลักประกัน

หลักประกันที่สามารถนำมาหักออกจากราคาตามบัญชีของลูกหนี้ก่อนการกันสำรองมูลค่าของหลักประกันที่นำมาหักต้องไม่สูงกว่ามูลค่าที่ได้มีการจดจำนอง จำน่า หรือมูลค่าที่ธนาคาร พาณิชยมีบุริมสิทธิเหนือหลักประกันนั้น ดังนี้

- 1) หลักประกันที่เป็นสิทธิเงินฝากที่ธนาคารพาณิชย์นั้น นำมาหักได้ร้อยละ 100
- 2) หลักประกันที่ใกล้เคียงเงินสด เช่น หลักทรัพย์ในความต้องการของตลาด นำมาหักได้ไม่เกินร้อยละ 95 ของราคาตลาด
- 3) หลักประกันอื่น คือ ที่ดินพร้อมสิ่งปลูกสร้างและเครื่องจักรให้นำมาหักได้ดังนี้
 - (ก) ลูกหนี้ที่มียอดหนี้ค้างสูงกว่า 50 ล้านบาท หลักประกันต้องประเมินราคาโดยผู้ประเมินอิสระ ถ้าระยะเวลาในการประเมินไม่เกิน 12 เดือนให้นำมาหักได้ร้อยละ 90 แต่ถ้าระยะเวลาในการประเมินเกิน 12 เดือนให้นำมาหักได้ร้อยละ 50 ของมูลค่าที่ได้จากการประเมิน
 - (ข) ลูกหนี้ที่มียอดหนี้ต่ำกว่า 5 ล้านบาท หลักประกันที่ประเมินราคาไว้ไม่เกิน 36 เดือนให้นำมาหักได้ร้อยละ 90 แต่ถ้าหลักประกันที่มีการประเมินราคาไว้เกิน 36 เดือนให้นำมาหักได้ไม่เกินร้อยละ 50 ของมูลค่าที่ได้จากการประเมินราคา(ดูภาคผนวก)

2.1.2 หลักการวิเคราะห์สินเชื่อโดยทั่วไปที่ธนาคารพาณิชย์ หรือสถาบันการเงินใช้เป็นนโยบายหลัก คือ.-

1) นโยบาย 5 C (C's Policy)

2) นโยบาย 5 P (P'S Policy)

1) นโยบาย 5 C (C's Policy)

ในอดีตการวิเคราะห์สินเชื่อของธนาคารพาณิชย์และสถาบันการเงินใช้นโยบาย C (C's Policy) โดยพิจารณาด้านต่างๆ ของผู้ขอสินเชื่อ 3 ประการ คือ คุณสมบัติ (character) เงินทุน (capital) และความสามารถในการชำระหนี้ (capacity) ต่อมาได้พิจารณาเพิ่มเติมในด้านหลักประกัน (collateral) และสถานะการณ์ต่างๆ ไป (condition) และใช้เป็นหลักในการวิเคราะห์สินเชื่อในปัจจุบัน ดังนี้.-

1) คุณสมบัติ (character) ของผู้ขอสินเชื่อ เป็นการพิจารณาเกี่ยวกับประวัติ พฤติกรรม อุปนิสัย ความรับผิดชอบ และความเต็มใจที่จะชำระหนี้ (willingness to repay) เพราะสิ่งเหล่านี้จะแสดงถึงความรับผิดชอบต่อหนี้ และภาระผูกพันของผู้กู้ โดยแยกพิจารณา 2 ประการ คือ

1.1) บุคคลธรรมดา พิจารณาถึงประวัติส่วนตัว เช่น อายุ ความรู้ สภาพครอบครัว สถานะทางสังคม ความซื่อสัตย์ และอุปนิสัยต่างๆ ไป นอกจากนั้นยังพิจารณาคุณสมบัติเฉพาะด้าน เช่น หน้าที่การงาน แนวความคิด ความสามารถ ประสบการณ์และความชำนาญ ความตั้งใจในการชำระหนี้

1.2) นิติบุคคล พิจารณาถึง ผลการดำเนินงาน ฐานะทางการเงินทั้งในอดีตและปัจจุบัน ตลอดจนคุณสมบัติของผู้บริหาร โดยพิจารณาตามข้อ 1.1 ประกอบอีกต่างหาก

2) ความสามารถในการชำระหนี้ (capacity) เป็นการพิจารณาถึงความสามารถในการชำระหนี้คืน (ability to repay) ซึ่งขึ้นอยู่กับความสามารถในการชำระได้ โดยพิจารณาเกี่ยวกับความสามารถในการหากำไร รายได้ รายจ่าย ผลกำไร และฐานะทางการเงินของกิจการ โดยพิจารณาจากงบดุล งบกำไรขาดทุน และงบกระแสเงินสด โดยปกติการชำระหนี้คืนจะเป็นรายได้สุทธิหลังหักภาษีจากการดำเนินงาน ซึ่งก็คือกำไรของกิจการนั่นเอง

3) เงินทุน (capital) เป็นการพิจารณาถึง ฐานะการเงินของธุรกิจ ได้แก่ ทรัพย์สินหนี้สิน และทุนของธุรกิจว่าเป็นอย่างไร สำหรับทุนหมายถึง เงินทุนส่วนที่เป็นเจ้าของหรือผู้ประกอบนำมาลงทุนจริง ๆ ว่าอย่างน้อยเพียงใด มีสัดส่วนที่เหมาะสมหรือไม่ เงินทุนส่วนที่เป็น

เจ้าของเป็นความเข้มแข็งทางการเงิน (financial strength) ซึ่งใช้สนับสนุนในการชำระหนี้ ที่อาจเปลี่ยนสภาพมาเป็นความสามารถในการชำระหนี้ได้ เมื่อมีการชำระบัญชี

4) หลักประกัน (collateral) หลักประกันเป็นปัจจัยช่วยลดความเสี่ยงของการให้สินเชื่อในกรณีที่ผู้กู้ไม่สามารถชำระหนี้ได้ ซึ่งแบ่งออกเป็น 2 ประเภท

4.1) บุคคล อาจจะเป็นบุคคลธรรมดา หรือ นิติบุคคล ถ้าเป็นบุคคลธรรมดา ต้องพิจารณาถึงฐานะส่วนตัว สถานะทางสังคม ชื่อเสียง เป็นต้น ถ้าเป็นนิติบุคคลพิจารณาถึงผลประกอบการในอดีต ผลกำไร และความสามารถในการชำระหนี้และมีเงินทุนสูง

4.2) หลักทรัพย์ หลักทรัพย์นั้นต้องมีสภาพคล่องและอยู่ในทำเลดี อาจจะเป็นทั้งสังหาริมทรัพย์ เช่น เงินฝาก พันธบัตร หุ้น เครื่องจักรอุปกรณ์ และอสังหาริมทรัพย์ เช่น ที่ดิน สิ่งปลูกสร้างต่าง ๆ

5) สภาพภาวะการณืต่างๆ ไป(condition)เป็นการพิจารณาถึงสภาวะทางเศรษฐกิจ (economic condition) ที่อาจจะมีผลกระทบต่อความสามารถในการชำระหนี้ของผู้กู้ ตลอดจนสิ่งแวดล้อมต่างๆ ที่อาจมีผลต่อการผลิต การจำหน่าย การบริโภค ปัจจัยทางเศรษฐกิจ ที่ควรพิจารณาคือ-

5.1) การแข่งขันทางธุรกิจ

5.2) นโยบายของรัฐบาล ตลอดจนการปรับปรุงแก้ไขกฎหมายต่างๆ

5.3) ความเคลื่อนไหวของราคาสินค้าทั้งภายใน และภายนอกประเทศ

5.4) แนวโน้มของธุรกิจและภาวะตลาด โดยทั่วไป

5.5) การเปลี่ยนแปลงอุปสงค์ของสินค้า

5.6) ปัจจัยอื่นๆเช่น ปัญหาแรงงาน สภาพดินฟ้าอากาศภัยธรรมชาติ ภาวะทางการเมือง เป็นต้น

2) นโยบาย 5 P (P'S Policy)

การวิเคราะห์สินเชื่อโดยใช้นโยบาย 5 P ก็เป็นอีกวิธีหนึ่งที่จะสามารถใช้เป็นหลักนโยบายของธนาคารพาณิชย์ หรือสถาบันการเงินได้ ประกอบด้วย

1) ตัวบุคคล (people) เป็นการพิจารณาว่าบุคคลที่จะกู้เงินมีความรับผิดชอบเพียงใด มีประวัติส่วนตัวเป็นอย่างไร มีความสำเร็จในธุรกิจมาก่อนเพียงใด เป็นบุคคลที่เชื่อถือ

ได้หรือไม่ เป็นคนเหนียวหนึ่หรือไม่ นอกจากนั้น ต้องพิจารณาถึงความสามารถและความตั้งใจในการชำระหนี้ การให้ข้อมูลเกี่ยวกับธุรกิจของตนเองตรงไปตรงมาครบถ้วนหรือไม่

2) วัตถุประสงค์ (purpose) ของการกู้เงิน พิจารณาถึงความต้องการในการกู้เงินว่าจะนำไปลงทุนในด้านไหน เหมาะสมกับธุรกิจหรือไม่ วงเงินที่ขอกู้เหมาะสมกับกิจการหรือไม่ และจะใช้เงินกู้ขึ้นอย่างมีประสิทธิภาพหรือไม่ วัตถุประสงค์ของการใช้เงินกู้ แบ่งเป็นประเภทใหญ่ ๆ คือ

- 2.1) ลงทุนในทรัพย์สินถาวร
- 2.2) เป็นเงินทุนหมุนเวียน
- 2.3) ชำระหนี้เจ้าหนี้อื่น
- 2.4) เป็นค่าใช้จ่ายในการดำเนินการ

3) การชำระหนี้ (payment) เป็นการพิจารณาถึงความสามารถในการชำระหนี้ของธุรกิจว่าจะสามารถชำระหนี้ได้และตรงตามกำหนดเวลาหรือไม่ โดยพิจารณาเกี่ยวข้องกับความสามารถในการทำกำไรของกิจการ เพราะเงินที่จะชำระหนี้ต้องมาจากกำไรของกิจการหลังหักภาษีแล้ว มิใช่จากการขายทรัพย์สินหรือกู้ยืม ต้องพิจารณาจากงบดุล งบกำไรขาดทุน และงบกระแสเงินสด ทั้งในอดีต ปัจจุบัน และอนาคตอีกด้วย

4) การป้องกัน (protection) เป็นการพิจารณาและหาแนวทางลดความเสี่ยงของการให้สินเชื่อ หากแผนการดำเนินธุรกิจของผู้กู้ไม่เป็นไปตามที่วางไว้ โดยพิจารณาจาก

4.1) ปัจจัยภายใน (internal) โดยพิจารณาเฉพาะตัวผู้กู้ว่าจะมีความสามารถรับผิดชอบได้มากน้อยเพียงใด

4.2) ปัจจัยภายนอก (external) โดยพิจารณาว่าหากธุรกิจไม่เป็นไปตามที่วางแผนไว้ หรือผู้กู้ไม่สามารถดำเนินธุรกิจได้ จะมีบุคคลภายนอกเข้ามารับผิดชอบหนี้หรือไม่ เช่น หลักประกัน หรือ ทายาท เป็นต้น

5) ความเสี่ยงภัย (prospective) เป็นการพิจารณาผลได้ผลเสียที่จะเกิดขึ้นกับการให้สินเชื่อว่าคุ้มหรือเหมาะสมหรือไม่ เช่น เปรียบเทียบอัตราดอกเบี้ยกับการเสี่ยงภัยในธุรกิจนั้น ต้องพิจารณาถึงความเสี่ยงที่เงินกู้จะสูญ ความยุ่งยากในการเรียกเก็บ การเสียเวลาในการดำเนินคดีว่ารายได้ที่จะได้จากดอกเบี้ยเงินกู้นั้นเหมาะสมหรือไม่ รวมถึงรายได้จากค่าธรรมเนียมตลอดถึงโอกาสที่จะได้ลูกค้าในเครือเดียวกันมาเป็นลูกค้าของธนาคารว่าเป็นไปได้เพียงใด

2.1.3 แนวคิดจากการสัมภาษณ์ผู้บริหารของธนาคารกรุงไทย จำกัด (มหาชน)

การให้สินเชื่อแก่ลูกค้า นอกจากจะพิจารณาจากนโยบาย 5 C's และ 5 P's แล้ว ยังจะต้องคำนึงถึงการติดตามสินเชื่อ และการพัฒนาปรับปรุงแก้ไขเพื่อให้สินเชื่อที่ปล่อยให้ลูกค้าไปเกิดความเสียหาย ดังนี้

1) หลักการในการติดตามสินเชื่อ หลังจากที่ธนาคารปล่อยสินเชื่อให้แก่ลูกค้าไปแล้ว ต้องมีการตรวจสอบ และติดตามอย่างสม่ำเสมอ ทั้งนี้เพื่อเป็นการป้องกันมิให้เป็นหนี้ที่มีปัญหา กล่าวคือ.-

1.1) การตรวจสอบเอกสารสัญญา และหลักฐานต่าง ๆ ว่าถูกต้องครบถ้วนหรือไม่ ถ้าหากพบข้อบกพร่องต้องรีบดำเนินการแก้ไขโดยทันที เพราะเอกสารสัญญาเป็นเอกสารสำคัญในการประกอบการฟ้องร้อง ดำเนินคดีกับลูกหนี้ ในกรณีที่ลูกหนี้ไม่สามารถชำระหนี้ได้

1.2) ตรวจสอบว่าลูกหนี้ปฏิบัติตามเงื่อนไขหรือสัญญาหรือไม่ เช่น เบิกเงินกู้ตามงวด ชำระต้นเงินและดอกเบี้ยตรงตามกำหนดเวลาหรือไม่

1.3) การหมุนเวียนบัญชีของลูกหนี้ กรณีที่ลูกหนี้ใช้วงเงินกู้เบิกเงินเกินบัญชี ต้องการตรวจสอบว่าลูกหนี้ นำเงินเข้าบัญชีและมีการจ่ายเช็คสม่ำเสมอหรือไม่ มีการจ่ายเช็คคืนหรือไม่

1.4) การออกเยี่ยมเยือนลูกหนี้ ต้องออกไปเยี่ยมเยือนลูกหนี้ถึงที่บ้าน หรือกิจการของลูกหนี้ เพื่อจะได้ทราบว่า มีปัญหาในด้านใดบ้าง

1.5) การติดตามข่าวสาร และภาวะตลาดต่าง ๆ ตลอดจนภาวะธุรกิจของลูกหนี้ รวมทั้งข่าวในวงสังคมที่เกี่ยวกับพฤติกรรมของลูกหนี้

2) การพัฒนาปรับปรุงและแก้ไขสินเชื่อ เมื่อทราบว่าลูกหนี้มีปัญหาในการชำระหนี้คืน ต้องรีบดำเนินการแก้ไข โดย

2.1) วิเคราะห์ปัญหา ต้องศึกษาสาเหตุของปัญหาและข้อมูลให้ชัดเจน เช่น มีการขยายฐานและปริมาณธุรกิจ การนำเงินไปลงทุนในธุรกิจใหม่จนประสบการขาดทุน การใช้เงินผิดวัตถุประสงค์หรือไม่หรือเงินทุนหมุนเวียนติดขัดชั่วคราวเนื่องจากภาวะเศรษฐกิจไม่เอื้ออำนวย เป็นต้น

2.2) จัดประเภทหนี้ที่มีปัญหา เมื่อทราบปัญหาที่แท้จริงของลูกหนี้แล้ว ต้องพิจารณาวิเคราะห์ว่าสภาพปัญหาที่เป็นอยู่มีความเหมาะสมเพียงใดที่ธนาคารจะเข้าไปปรับปรุงแก้ไข โดยแบ่งเป็น 3 กลุ่ม ดังนี้

- ก. หนี้ที่มีโอกาสพัฒนา คือ ลูกหนี้ยังค้ำเงินธุรกิจอยู่ แต่ขาดสภาพคล่อง
 ข. หนี้ที่ไม่มีปัญหา คือลูกหนี้ยังค้ำเงินธุรกิจอยู่ แต่ลูกหนี้ไม่มีเจตนา

ชำระหนี้

ค. หนี้ที่หมดโอกาสพัฒนา หมายถึง ลูกหนี้ที่ไม่สามารถค้ำเงินกิจการได้ และปิดกิจการแล้ว

2.3) ปรับปรุงแก้ไข ในกรณีที่ลูกหนี้ยังสามารถค้ำเงินกิจการอยู่ และเป็นธุรกิจที่มีอนาคตเพียงแต่ขาดสภาพคล่องต้องปรับปรุงวงเงินหรือเงื่อนไขใหม่ เช่น เพิ่มเงินกู้ ขยายเวลาชำระหนี้ ปลอดค้ำเงิน ลดอัตราดอกเบี้ย ลดดอกเบี้ย เป็นต้น

2.4) เร่งรัดทวงถาม เมื่อไม่สามารถปรับปรุงวงเงินหรือเปลี่ยนแปลงเงื่อนไขใหม่ได้ ก็ต้องเร่งรัดทวงถามเพื่อให้ชำระหนี้ตามเงื่อนไข

2.5) ค้ำเงินคดี เมื่อเร่งรัดทวงถามไม่ได้ผล ก็จำเป็นต้องทวงหนี้ทั้งหมดคืน และค้ำเงินคดีต่อไป

2.2 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ไพโรจน์ กลิ่นสมิต (2536) ได้ศึกษากระบวนการบริหารหนี้ที่มีปัญหาของธนาคารกรุงไทย จำกัด (มหาชน) กรุงเทพมหานคร ผลการศึกษาพบว่า เมื่อลูกหนี้เกิดปัญหาในการชำระคืนทั้งก่อนหรือหลังสัญญาผู้ครบกำหนดก็ตาม ขั้นตอนในการเรียกหนี้คืนที่มีความซับซ้อน และยุ่งยากมากกว่าการพิจารณาให้สินเชื่อ เมื่อได้ตรวจสอบและวิเคราะห์สาเหตุของปัญหา และข้อมูลต่าง ๆ ชัดเจนแล้วก็จะดำเนินการกำหนดวิธีการฟื้นฟูหนี้เสียให้เป็นหนี้ดีเพื่อจะได้ติดตามเรียกเก็บหนี้ทั้งค้ำเงินและดอกเบี้ยให้ได้มากที่สุด วิธีการฟื้นฟูของลูกหนี้แต่ละรายจะแตกต่างกันออกไปตามปัจจัยต่างๆ เช่น อุปนิสัย ลักษณะธุรกิจ ฐานะของปัญหา หลักประกัน วิธีการที่ใช้แก้ปัญหาสรุปได้ 2 แนวทาง ดังนี้.-

ก. วิธีดำเนินการ workout เป็นการดำเนินการช่วยเหลือฐานะกิจการของลูกหนี้ให้สามารถค้ำเงินต่อไปได้ เพื่อให้ลูกหนี้สามารถชำระหนี้คืนให้ธนาคารได้ การช่วยเหลือลูกหนี้มีวิธีการแตกต่างกันออกไปตามปัญหาของลูกหนี้ พอสรุปได้ ดังนี้.-

ลูกหนี้มีการลงทุนในทรัพย์สินถาวรมากแต่ใช้เงินทุนจากการกู้ยืมระยะสั้น ทำให้เกิดปัญหาขาดสภาพคล่องทางการเงิน กรณีนี้ถ้าธุรกิจยังดำเนินการได้ วิธีการแก้ไขโดยการแปลงหนี้ระยะสั้นเป็นระยะยาว

กรณีที่ลูกหนี้ขาดสภาพคล่องทางการเงินหรือใช้เงินทุนส่วนเจ้าของน้อยเกินไป วิธีการแก้ไขคือการเพิ่มทุน ถ้าลูกหนี้มีปัญหาทางการเงินมากจนไม่สามารถชำระหนี้ระยะสั้นได้ทันกำหนด จึงจำเป็นต้องแปลงหนี้เป็นทุน เพื่อให้ทันกำหนดที่ธนาคารเข้าไปช่วยบริหารกิจการ

กรณีที่ลูกหนี้ขาดสภาพคล่อง เนื่องจากขาดการวางแผนการเงินที่ดี แต่ธุรกิจมีการขยายตัว แก้ไขโดยให้ลูกหนี้เพิ่มทุนหรือเพิ่มเงินกู้ให้

กรณีที่ลูกหนี้เกิดปัญหาในการชำระหนี้ระยะยาว เช่น เกิดภัยธรรมชาติหรือน้ำท่วม ทำให้สินค้าจำหน่ายไม่ได้ แก้ไขโดยควรขยายเวลาในการชำระหนี้ หรือปลดค้ำเงิน

กรณีที่ปัญหาสภาพคล่องทางการเงินของลูกหนี้ เกิดจากภาวะเศรษฐกิจของประเทศภาวะเงินเฟ้อหรือเงินฝืด แก้ไขโดยลดอัตราดอกเบี้ยเงินกู้ หรือถ้ามีปัญหาอาจต้องลดดอกเบี้ย หรือรับชำระค้ำเงินตามสัดส่วนที่ลูกหนี้ชำระได้

กรณีที่ลูกหนี้ประสบปัญหาเกี่ยวกับการบริหารงานขาดประสิทธิภาพ แต่ขณะเดียวกันปัญหาทางการเงินและการตลาดและการเงิน ไม่มีหากให้ลูกหนี้บริหารกิจการต่อไปอาจทำให้โอกาสในการฟื้นฟูกิจการยาก เจ้าหนี้ต้องเข้าไปช่วยบริหารหรือปรับโครงสร้างในการดำเนินงานให้มีประสิทธิภาพในการบริหารงาน และการควบคุมด้านการเงิน

การโอนหลักทรัพย์ชำระหนี้ ถ้ากรณีที่ลูกหนี้ไม่มีแนวทางในการที่จะชำระหนี้ได้เลย เนื่องจากธุรกิจไม่สามารถดำเนินต่อไปได้

ข. วิธีดำเนินการ liquidation เมื่อดำเนินวิธี workout แล้วจนเห็นว่าไม่ได้ผล เนื่องจากลูกหนี้ไม่มีทางที่จะชำระหนี้ได้หรือลูกหนี้ส่อให้เห็นว่าไม่พยายามที่จะชำระหนี้คืนก็จำเป็นต้องใช้วิธีเรียกเก็บหนี้แบบ liquidation คือเรียกหนี้ทั้งค้ำเงินและดอกเบี้ยคืน แต่อาจจะใช้วิธีการประนีประนอมหนี้ โดยตั้งคณะกรรมการประนีประนอมหนี้ (creditor's committee) ขึ้นเพื่อเจรจาและเสนอแนะวิธีการชำระหนี้ของลูกหนี้ เมื่อตกลงกันได้ก็ทำสัญญาปรับสภาพหนี้ให้ลูกหนี้ต่อมา หากลูกหนี้ไม่ปฏิบัติตามสัญญาปรับสภาพหนี้ก็จำเป็นต้องฟ้องร้องดำเนินคดีให้ถึงที่สุด

ดูษฎี รอดประเสริฐ (2538) ได้ศึกษาเรื่อง แนวทางการพัฒนาและปรับปรุงหนี้ที่มีปัญหาของธนาคารกรุงไทย จำกัด (มหาชน) ผลการศึกษาพบว่า ธนาคารระดมเงินฝากแล้วนำเงิน

ฝากไปให้กู้ยืมเพื่อหวังผลกำไร จากดอกเบี้ยเงินให้กู้ยืม ดังนั้นเพื่อให้การปล่อยสินเชื่อให้มีประสิทธิภาพจะต้องวางแผนการจัดองค์กรเพื่อการบริหารสินเชื่อการดำเนินงานด้านสินเชื่อ รวมทั้งการติดตามอย่างมีประสิทธิภาพ เนื่องจากธนาคารมีสาขาอยู่ประเทศ จึงมีจุดขายให้กับประชาชนได้อย่างทั่วถึง และมีแนวทางในการดำเนินธุรกรรม ดังนี้

การเลี้ยงตนเอง หมายความว่าสาขานอกจากจะระดมเงินฝาก และปล่อยให้สินเชื่อ ให้ได้เป้าหมายตามที่สำนักงานใหญ่กำหนดแล้วยังต้องหารายได้จากดอกเบี้ยเงินให้กู้ยืมและค่าธรรมเนียมเพื่อให้เพียงพอกับค่าใช้จ่ายของสาขา ซึ่งถือว่าเป็นวัตถุประสงค์ที่สำคัญ ความสามารถในการหากำไร หมายถึงการปล่อยสินเชื่อให้แก่ภาคธุรกิจต่าง ๆ สาขาต้องปล่อยสินเชื่อให้มีคุณภาพมากที่สุดเท่าที่จะทำได้ เพื่อให้สามารถเก็บดอกเบี้ยและต้นเงิน ได้มีโช่ม่งแต่เร่งปล่อยสินเชื่อตามเป้าหมายเพียงอย่างเดียวเพราะอาจจะส่งผลให้เกิดลูกหนี้มีปัญหาเพิ่มมากขึ้น การให้สินเชื่อของธนาคาร โดยทั่วไป มักจะเกิดหนี้ที่มีปัญหา ซึ่งมีสาเหตุมาจาก

- ความผันผวนทางเศรษฐกิจ ซึ่งเกิดทั้งภายในและภายนอกประเทศ
- ความผิดพลาดในการวางแผน นโยบายของลูกหนี้ เช่น การใช้เงินผิด

วัตถุประสงค์

- การลงทุนเกินความจำเป็นการพิจารณาสินเชื่อของธนาคารผิดพลาด มิได้พิจารณา เครดิตและฐานะทางการเงินอย่างรอบคอบและถี่ถ้วน
- การทุจริตของพนักงาน พนักงานผู้พิจารณาสินเชื่อร่วมกับลูกค้าทุจริต เช่น การประเมินราคาหลักประกันสูงกว่าความเป็นจริงมาก

ปัญหาหนี้เสียที่เกิดขึ้นกับธนาคารไม่ว่ากรณีใด ๆ ก็ตาม ย่อมส่งผลให้ธนาคารต้องสูญเสียรายได้ และสูญเสียทรัพย์สินในกรณีที่ไม่สามารถเรียกเก็บหนี้ได้เลย วิธีการที่จะช่วยให้ธนาคารได้รับชำระหนี้คืนมากที่สุด หรือเต็มจำนวนในขณะเดียวกันก็สามารถช่วยให้ลูกหนี้ของธนาคารฟื้นฟูกิจการได้ หลังจากประสบปัญหาทางการเงินมาแล้ว คือการใช้วิธี workout คือช่วยพวงฐานะของกิจการให้ดำเนินต่อไปได้และวิธีเรียกเก็บหนี้แบบ liquidation โดยการประណอมหนี้จนถึงการดำเนินคดีให้ถึงที่สุด

อนันต์ บุญมหาชนนกร (2538) ศึกษาเรื่องปัจจัยที่มีผลต่อการเป็นหนี้ค้างชำระสำหรับลูกหนี้สินเชื่อกรุงไทยธนวิญ ในจังหวัดเชียงใหม่ พอจะสรุปได้ ดังนี้

ปัจจัยเกี่ยวกับผู้กู้ ผู้กู้สินเชื่อกรุงไทยธนวิญ ส่วนใหญ่เป็นข้าราชการครู และ

ข้าราชการฝ่ายปกครอง โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อเป็นค่าใช้จ่ายยามฉุกเฉินและจำเป็น เป็นหนี้ที่มีปัญหาเนื่องมาจากผู้กู้มีหนี้สินสวัสดิการต้นสังกัด ประกอบกับมีรายได้น้อยในครอบครัว ใช้เงินผิดวัตถุประสงค์ และใช้จ่ายฟุ่มเฟือย รวมทั้งต้องจ่ายค่ารักษาพยาบาลบุคคลในครอบครัว หรือไปช่วยราชการในต่างจังหวัด ทำให้รายจ่ายมากกว่ารายได้ และไม่สามารถชำระหนี้คืนได้

ปัจจัยเกี่ยวกับการอำนวยการสินเชื่อของธนาคารของรัฐ โดยเน้นความสำคัญของเป้าหมายการปล่อยสินเชื่อของสำนักงานใหญ่ ไม่ค่อยคำนึงถึงคุณภาพหนี้ เจ้าหน้าที่สินเชื่อขาดประสบการณ์ ขาดความรู้ความชำนาญ ตลอดจนมีการแข่งขันระหว่างธนาคารในการปล่อยสินเชื่อ โดยมุ่งกลุ่มข้าราชการ เป็นเป้าหมาย

ปัจจัยทางด้านเศรษฐกิจ ยอดหนี้ค้างชำระของสินเชื่อของรัฐซึ่งเป็นสินเชื่อประเภทอุปโภคบริโภค ที่ไม่สอดคล้องกับดัชนีราคาผู้บริโภคภาคเหนือซึ่งลดลง แต่รายจ่ายสินค้าอุปโภคบริโภคเพิ่มสูงขึ้น ทำให้ความสามารถในการชำระหนี้ลดลง ส่งผลกระทบถึงการค้างชำระหนี้สินเชื่อของรัฐ

สุพรรณ ดวงจันทร์ (2541) ศึกษาหนี้มีปัญหาของสินเชื่อของรัฐ ธนาคารกรุงไทย จำกัด (มหาชน) สาขาฝาง จากการศึกษาพบว่า ลูกหนี้สินเชื่อของรัฐที่มีปัญหาเป็นข้าราชการครูมากที่สุด รองลงมาคือ ข้าราชการฝ่ายปกครอง ศาล เรือนจำ สาธารณสุข ตำรวจ และข้าราชการครูที่เป็นหนี้ กรุงไทยธนวิญที่มีปัญหา มีวงเงินตั้งแต่ 50,000 บาทขึ้นไปมากที่สุด การอำนวยการสินเชื่อของธนาคาร เจ้าหน้าที่ที่อำนวยการสินเชื่อขาดความรอบคอบในการพิจารณาในการให้สินเชื่อของรัฐโดยปล่อยสินเชื่อดังกล่าวให้ได้ตามเป้าหมายของสำนักงานใหญ่และมีการเพิ่มวงเงินกู้ตามปริมาณเงินเดือนที่เพิ่มขึ้นทุกปี พนักงานสินเชื่อขาดประสบการณ์ พนักงานสินเชื่อรู้จักผู้กู้เป็นการส่วนตัวและมีการแข่งขันระหว่างธนาคารของรัฐด้วยกัน คือ ธนาคารออมสิน ธนาคารอาคารสงเคราะห์ ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตรในบางครั้งลูกหนี้มีการกู้เงินจากหลายสถาบันรวมทั้งกู้สินเชื่อของรัฐด้วยซึ่งมีผลกระทบต่อภาระหนี้ของรัฐ คือ ไม่สามารถชำระหนี้ได้ตามกำหนดเวลา

สภาวะการณ์ทางเศรษฐกิจชะลอตัว การขยายตัวทางเศรษฐกิจลดลง ธนาคารดำเนินนโยบายดอกเบี้ยสูงทำให้ความสามารถชำระหนี้ของลูกหนี้ลดลง เพราะลูกหนี้มีรายได้น้อยจากเงินเดือนคงเดิม

ปัจจุบันทางด้านสังคม ข้าราชการถือว่าเป็นผู้มีเกียรติในสังคมของคนทั่วไป จะมีค่าใช้จ่ายที่เรียกว่าภาษีสังคมสูง เช่น งานทำบุญ งานศพ งานแต่งงาน งานขึ้นบ้านใหม่ เป็นต้น

ในขณะที่มีรายได้จากเงินเดือนเพียงทางเดียว ทำให้ต้องกู้ยืมเงินจากนอกระบบ ซึ่งมีอัตราดอกเบี้ยสูง และมีภาระหนี้สินล้นพ้นตัวตามมา

ทวีติยา บุญยรัตน์ (2541) ได้ศึกษาการบริหารด้านสินเชื่อเพื่อลดความเสี่ยงของธนาคารพาณิชย์ : ธนาคารกรุงไทย จำกัด (มหาชน) สาขาในเขตจังหวัดเชียงใหม่ รวม 15 สาขา พบว่า

ก. ปัจจัยที่ทำให้เกิดความเสี่ยงในการให้บริการทางด้านสินเชื่อ เกี่ยวข้องกับตัวลูกหนี้ ดังนี้

- ในด้านคุณสมบัติส่วนตัว (character) ลูกหนี้ประสบปัญหาภายในครอบครัวเนื่องจากหย่าร้าง
- ในด้านความสามารถในการชำระหนี้ (capacity) ลูกหนี้ไม่มีรายได้เพียงพอชำระหนี้
- ในด้านเงินทุน (capital) ลูกหนี้มีรายได้ลดลง ขาดเงินทุนหมุนเวียน
- ในด้านภาวะเศรษฐกิจ (economic condition) ลูกหนี้ได้รับผลกระทบเนื่องจากภาวะทางการเงินซบเซา ทั้งภายในและภายนอกประเทศ

ข. ปัจจัยที่ทำให้เกิดความเสี่ยงในการให้สินเชื่อ โดยศึกษาข้อมูลของผู้ที่เกี่ยวข้องกับการอำนวยการสินเชื่อ ดังนี้ :-

- ด้านคุณสมบัติ (character) ลูกหนี้ไม่มีความจริงใจในการชำระหนี้ และนำเงินไปลงทุน ผิดวัตถุประสงค์
- ด้านความสามารถในการชำระหนี้ (capacity) ลูกหนี้ไม่ได้ใช้เงินกู้ไปลงทุน เพราะ เป็นการกู้ชำระหนี้เดิม หรือ ใถ่ถอนหนี้จากสถาบันการเงินอื่น
- ด้านเงินทุน (capital) กิจการขาดเงินทุนหมุนเวียน เพราะนำเงินไปใช้นอกกิจการ
- ด้านหลักประกัน (collateral) หลักทรัพย์ประกัน ไม่มีสภาพคล่อง
- ด้านภาวะเศรษฐกิจ (economic condition) มีผลกระทบจากภาวะการเงินซบเซา ทั้ง ภายในและภายนอกประเทศ

พัฒนา กัญยานนท์ (2543) ได้ศึกษาปัจจัยที่ทำให้เกิดหนี้ที่ไม่ก่อให้เกิดรายได้ของธนาคารพาณิชย์แห่งหนึ่งในจังหวัดเชียงราย จากการศึกษาพบว่าอายุ อาชีพ ประสบการณ์ในการทำงาน ระดับรายได้ วงเงินกู้ ภาระหนี้คงเหลือ ภาระหนี้ในสถาบันการเงินอื่น จำนวนกิจการ และวัตถุประสงค์ของการกู้เงินของลูกหนี้ มีความสัมพันธ์และมีผลทำให้เกิดหนี้ที่ไม่ก่อให้เกิดรายได้ และได้ทดสอบโดยสมการถดถอยแบบ โลจิก (logistic regression) ผลสรุปได้ตัวแปร 8 ตัว ที่มีผลทำให้เกิดหนี้ที่ไม่ก่อให้เกิดรายได้ดังนี้คือ

อาชีพ ถ้าลูกหนี้มีอาชีพหน้าที่การงานดีและมั่นคง โอกาสที่จะเป็นหนี้ที่ไม่ก่อให้เกิดรายได้ ย่อมมีน้อย

ประสบการณ์ในการทำงาน ถ้าลูกหนี้รายใด มีประสบการณ์ประกอบธุรกิจมาก ย่อมมีโอกาสเป็นหนี้ที่ไม่ก่อให้เกิดรายได้

วงเงินกู้ ถ้าลูกหนี้รายใดมีวงเงินกู้น้อย หรือลูกหนี้รายย่อยทั่วไปย่อมมีโอกาสเป็นหนี้เสียมากกว่าลูกหนี้ที่มีวงเงินกู้สูง ซึ่งเป็นกิจการขนาดใหญ่ และมีความมั่นคง

ภาระหนี้คงเหลือ ถ้าลูกหนี้รายใดมีภาระหนี้คงเหลือสูง เมื่อเทียบกับวงเงินกู้ โอกาสที่จะทำให้เป็นหนี้เสีย ย่อมมีมากตามไปด้วย

รายได้ของลูกหนี้ ถ้าลูกหนี้รายใดมีรายได้ที่มั่นคง และมากที่พอจะชำระหนี้คืน ลูกหนี้รายนั้น โอกาสที่จะเป็นหนี้เสียมีน้อย

ภาระหนี้ของลูกหนี้ในสถาบันการเงินอื่น ลูกหนี้ที่มีภาระหนี้ในสถาบันการเงินหลายแห่ง เป็นการสร้างเครดิต และความคล่องตัวในการดำเนินธุรกิจของลูกหนี้ และส่วนใหญ่เป็นลูกหนี้ปกติ อธิบายได้ว่าโอกาสที่จะเป็นหนี้ที่ไม่ก่อให้เกิดรายได้มีน้อย

จำนวนกิจการของลูกหนี้ ถ้าลูกหนี้ดำเนินกิจการมากกว่าหนึ่งกิจการอาจก่อให้เกิดความเสี่ยงในการบริหาร และการควบคุมย่อมทำให้เป็นหนี้เสียได้มากขึ้น

วัตถุประสงค์ของการกู้เงิน ถ้าลูกหนี้ใช้เงินกู้ไปตามวัตถุประสงค์ และเพื่อทำธุรกิจที่มีความมั่นคง แม้จะถูกกระทบจากภาวะเศรษฐกิจที่ซบถดวลงก็ตาม โอกาสที่จะทำให้เป็นหนี้เสีย ย่อมมีน้อย

2.3 ระเบียบและวิธีศึกษา

1) ศึกษาลูกหนี้ที่มีปัญหาตามที่ธนาคารกรุงไทย จำกัด (มหาชน) จัดคุณภาพหนี้ (loan classification) โดยการออกแบบสอบถามลูกหนี้ ระดับตั้งแต่ A3 A4 A5 และ A6 ซึ่งการจัดคุณภาพหนี้ออกเป็น 6 กลุ่ม โดยเรียงจากคุณภาพหนี้ดีไปหาคุณภาพด้อย ดังนี้-

1.1) เงินกู้เบิกเงินเกินบัญชี (overdraft)

- A1 หนี้ดีบัญชีเคลื่อนไหวปกติ
- A2 หนี้ที่มียอดหนี้ไม่เกินวงเงิน แต่สัญญาครบกำหนดแล้ว
- A3 หนี้ที่ยอดหนี้เกินวงเงิน และบัญชีหยุดการเคลื่อนไหวไม่เกิน 6 เดือน
- A4 หนี้ที่มียอดหนี้เกินวงเงิน และบัญชีหยุดเคลื่อนไหว 6-12 เดือน
- A5 หนี้ที่มียอดหนี้เกินวงเงิน และบัญชีหยุดเคลื่อนไหวเกิน 12 เดือน
- A6 หนี้จัดชั้น และ/หรือ หนี้ที่ธนาคารอนุมัติให้ดำเนินคดีแล้ว

1.2) เงินกู้ลักษณะประจำ (loans)

- A1 หนี้ที่มีการผ่อนชำระตามเงื่อนไขปกติ
- A2 หนี้ที่ผิดสัญญาเกิน 1 เดือน แต่ไม่เกิน 3 เดือน
- A3 หนี้ที่ผิดสัญญาเกิน 3 เดือน แต่ไม่เกิน 6 เดือน
- A4 หนี้ที่ผิดสัญญาเกิน 6 เดือน แต่ไม่เกิน 12 เดือน
- A5 หนี้ที่ผิดสัญญาตั้งแต่ 12 เดือนขึ้นไป
- A6 หนี้จัดชั้น และ/หรือ หนี้ที่ธนาคารอนุมัติให้ดำเนินคดีแล้ว

2) ศึกษาสาเหตุของหนี้ที่ไม่ก่อให้เกิดรายได้โดยการสอบถามและสัมภาษณ์ผู้จัดการ และหัวหน้าแผนกสินเชื่อ ซึ่งเป็นการพิจารณาถึงปัจจัย และสาเหตุต่างๆ ที่เป็นมูลเหตุที่ทำให้เกิดหนี้ที่ไม่ก่อให้เกิดรายได้ ซึ่งบางปัจจัยอาจทำให้เกิดหนี้ที่มีปัญหาจำนวนมาก

3) การรวบรวมและวิเคราะห์ข้อมูล

3.1) ข้อมูลปฐมภูมิ (primary data) ได้จากการออกแบบสอบถามลูกหนี้ที่มีปัญหาในปี 2542 ตั้งแต่ A3 A4 A5 และ A6 จาก 7 สาขา คือ สาขาเชียงราย สาขาห้าแยกพ่อขุนเม็งราย สาขาพาน สาขาลาดพร้าว สาขาแม่จัน สาขาแม่สาย และสาขาเชียงใหม่ สาขาละ 50 ราย รวม

รวมเป็น 350 ราย แต่ปรากฏว่ามีผู้ตอบแบบสอบถามกลับมาเพียง 330 ใช้วิธีสุ่มตัวอย่างแบบบังเอิญ และโดยการสอบถามและสัมภาษณ์ผู้จัดการ หัวหน้าแผนกสินค้ารวม 14 ราย

3.2) ข้อมูลทุติยภูมิ (secondary data) รวบรวมข้อมูลจากรายงานการบริหาร สินค้าชื่อของสำนักงานเขตภาคเหนือ 4 ส่วนข้อมูลของลูกค้าที่ดำเนินคดี ศึกษาจากแฟ้มลูกค้ารายตัว

4) การวิเคราะห์ข้อมูล เป็นการศึกษาแบบบรรยายเชิงพรรณนา (descriptive approach)